

ANTWOORD

VAN GEDEPUTEERDE STATEN

OP VRAGEN VAN

A.H.K. van Viegen (Partij voor de Dieren)

(d.d. 21 april 2010)

Nummer

2376

Onderwerp

Compensatie natuurgebieden

Aan de leden van Provinciale Staten

Toelichting vragensteller

Veel natuurgebieden zijn in de loop van de jaren verdwenen voor woningen, bedrijven en wegen. Dat was helaas nodig om aan de behoeften van de sterk groeiende bevolking te voldoen. Met het verlies van natuur verdwenen ook schakels in de samenhangende structuur van natuurgebieden die noodzakelijk is voor het voortbestaan van veel planten en dieren.

Op de site van de provincie Zuid-Holland wordt gesteld dat de provincie zo veel mogelijk verloren natuurgebieden met de aanleg van nieuwe natuur wil compenseren. Zo creëert zij volgens haar een gezonde ecologische samenhang, in structuur en naar verscheidenheid in soorten.

Compensatieplicht

De compensatieplicht houdt in dat bij een ingreep in een bos- of natuurgebied, dat deel uitmaakt van de EHS, de aantasting moet worden gecompenseerd. Zowel in het bestemmingsplan, maar ook door aanplant in het veld. De initiatiefnemer van de plannen en de betreffende gemeente zijn voor beide verantwoordelijk. De compensatie van natuur moet gelijktijdig met de ingreep worden geregeld. Gemeenten moeten hierbij de compensatierichtlijnen van de provincies hanteren.

Wanneer een ingreep in de beschermde natuurgebieden van de Ruimtelijke Hoofdstructuur onvermijdelijk is en nadelige effecten niet voldoende gemitigeerd kunnen worden, is natuurcompensatie noodzakelijk ("nee, tenzij-afweging"). Het compensatiebeleid is geïntroduceerd in 1995. Daarom hebben Rijk en provincies in het document 'Spelregels EHS' een nadere invulling gegeven van het beleid (LNV, VROM & provincies, 2007).

Op dit moment ontbreekt een provinciaal en landelijk beeld van ingrepen waarbij een dergelijke afweging gemaakt is en waarbij natuur moet worden gecompenseerd (Algemene Rekenkamer, 2007). Ook ontbreekt het aan een provinciaal en landelijk overzicht van realisatie van voorgenomen natuurcompensatie. In 2007 hebben de Algemene Rekenkamer en de VROM-Inspectie casestudies verricht naar natuurcompensatie.

De Rekenkamer en de VROM-Inspectie kwamen op basis van onderzochte cases¹² tot de conclusie dat in de onderzochte projecten het compensatiebeginsel slechts gedeeltelijk was nageleefd. In de studie van de Rekenkamer bleek dat bij geen van de onderzochte projecten de natuurschade was beperkt of verzacht, iets waartoe degene die het initiatief neemt tot een ingreep op grond van het compensatiebeginsel wel verplicht was. Daarnaast bleken bij de uitvoering van de compensatie waarborgen te ontbreken voor het bereiken van kwalitatief gelijkwaardige natuur, waardoor de doelstelling van de instandhouding van de EHS hierdoor mogelijk in gevaar komt. Met toepassing van de recente 'Spelregels EHS' zou bescherming van de EHS moeten verbeteren. Volgens het onderzoek van de VROM-Inspectie zouden de verantwoordelijke ministers en het IPO samen de problematiek volledig in kaart gaan brengen om vervolgens de knelpunten op te lossen en de geconstateerde tekortkomingen uit het onderzoek zo spoedig mogelijk aan te pakken.

De Algemene Rekenkamer constateert bovendien dat grote landelijke projecten zoals de aanleg van de Tweede Maasvlakte wel compensatieplannen kennen. Voor landelijke projecten bestaan, in uitzonderingsgevallen, ook mogelijkheden tot financiële compensatie door storting in het Nationale Groenfonds. Maar van de rijksmiddelen in dat fonds (ruim € 42 miljoen per 31 december 2006) is nog geen 10% onttrokken voor daadwerkelijke fysieke compensatie.

1. *Kent u het bericht "compensatie ingrepen in natuurgebieden onvoldoende"?*³

Antwoord

Ja. Dit bericht dateert overigens al uit juni 2006 en heeft betrekking op een initiatief van de toenmalige Ministers van VROM en LNV om samen met de provincies de bescherming van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) te verbeteren en de knelpunten bij de uitvoering van het compensatiebeleid op te lossen. Aanleiding was een verkennend onderzoek door de Inspectie VROM naar ruimtelijke ingrepen in de EHS in de provincies Overijssel, Gelderland, Noord-Brabant en Limburg.

2. *De provincie Zuid-Holland hanteert een compensatiebeginsel voor natuurschade veroorzaakt door ingrepen⁴. Dit compensatiebeginsel moet voorkomen dat natuur bij het ontplooiën van diverse activiteiten in het landelijke gebied er 'per saldo' op achteruit gaat. Kunt u toelichten op welke wijze en in hoeverre de provincie Zuid-Holland dit compensatiebeginsel van natuurschade naleeft? Zo nee, waarom niet?*

Antwoord

De beleidsuitgangspunten voor de toepassing van het compensatiebeginsel zijn vastgelegd in het Compensatiebeginsel Natuur en Landschap Zuid-Holland. Deze beleidsuitgangspunten zijn in september 1997 door Provinciale Staten vastgesteld en worden sedertdien in alle procedures waarin wij bevoegd gezag zijn, als initiatiefnemer optreden dan wel anderszins betrokken zijn zo zorgvuldig mogelijk nageleefd.

¹ http://www.rekenkamer.nl/Actueel/Onderzoeksrapporten/Introducties/2007/06/Bescherming_van_natuurgebieden

² http://www.vrom.nl/docs/20060620_rapport_ehs.pdf

³ <http://www.natuurnet.nl/thema/artikel895.html>

⁴ Bureau Waardenburg, rapportnummer 09-132

3. *Hoe beoordeelt u, nader toegelicht, het toegepaste huidige compensatiebeginsel in de provincie Zuid-Holland?*

Antwoord

In het algemeen positief. De basisprincipes van het compensatiebeleid (i.c. natuurcompensatie is het sluitstuk in een afwegingsproces op basis van het 'nee, tenzij'-regime, er mag per saldo geen afname van areaal, kwaliteit of samenhang van natuurwaarden plaatsvinden, natuurcompensatie mag niet worden aangewend om regulier natuurbeleid uit te voeren) zijn naar onze mening doorgaans goed toegepast. Mede daardoor is het aantal (ruimtelijke) ingrepen in Natura 2000- en EHS-gebieden, ondanks de grote ruimtedruk in Zuid-Holland, relatief beperkt gebleven. In ons compensatiebeleid wordt uitgegaan van een onderhandelingsmodel in plaats van vaste regels voor de wijze waarop compensatieopgaven moeten worden ingevuld. Daardoor kan beter worden ingespeeld op de specifieke omstandigheden bij compensatieplichtige plannen of projecten en is er enige flexibiliteit bij het zoeken naar geschikte compensatiegebieden en de vervangende natuurwaarden die daar moeten worden ontwikkeld. Ook dat heeft in de praktijk goed gewerkt, want in slechts enkele gevallen moest worden besloten tot financiële compensatie zonder dat er direct zicht was op het aanwenden van de betreffende compensatiemiddelen. Wel moeten we constateren dat er bij de uitvoering van sommige compensatieprojecten aanzienlijke vertraging is opgetreden. Dat komt vooral doordat geplande compensatiegebieden uiteindelijk toch niet verworven konden worden of doordat voor de uitvoering van compensatieprojecten aansluiting was gezocht bij ander projecten die weer om geheel andere redenen vertraging opliepen. Verder is ons gebleken dat het huidige compensatiebeginsel op onderdelen verduidelijkt en geactualiseerd moet worden en dat het in procedurele zin nog verder moet worden aangescherpt. Wij zullen daarom dit najaar met een voorstel tot herziening van het provinciale compensatiebeleid komen. Daarin zullen wij ons overigens vooral richten op de bescherming van de gebieden die in de Provinciale Structuurvisie Zuid-Holland als 'provinciaal belang' zijn aangemerkt (EHS, belangrijke weidevogelgebieden, RODS). Zie ook antwoord 4.

4. *Het IPO en de verantwoordelijke ministers zouden samen de problematiek volledig in kaart gaan brengen om vervolgens de knelpunten op te lossen en de geconstateerde tekortkomingen uit het onderzoek zo spoedig mogelijk aan te pakken. Kunt u zo specifiek mogelijk aangeven wat de huidige stand van zaken is?*

Antwoord

De huidige stand van zaken is als volgt. In 2007 is door het Rijk en de provincies het beleidskader 'Spelregels EHS, beleidskader voor compensatiebeginsel, EHS-saldo-benadering en herbegrenzen EHS' opgesteld. Dit beleidskader is akkoord bevonden in de IPO-adviescommissies Landelijk Gebied en Ruimtelijke Ordening en besproken in de Tweede Kamer. In de Spelregels EHS zijn de maatwerk-instrumenten EHS-saldo-benadering en herbegrenzen EHS verder uitgewerkt. Deze instrumenten zijn geïntroduceerd in de Nota Ruimte en maken, onder strikte voorwaarden, toch bepaalde ruimtelijke ontwikkelingen in de EHS mogelijk. Verder is in de Spelregels EHS, mede naar aanleiding van de bevindingen van de Algemene Rekenkamer over de bescherming van de EHS en van de VROM-inspectie over de uitvoering van het compensatiebeginsel, het compensatiebeleid verduidelijkt en aangescherpt.

Door de provincies is toegezegd dat zij de Spelregels EHS zullen laten doorwerken in het provinciaal ruimtelijke beleid. De hoofdlijnen van de Spelregels EHS hebben wij inmiddels opgenomen in artikel 5 van de Verordening Ruimte Provincie Zuid-Holland (voorstel aan PS). De Spelregels EHS zullen verder worden uitgewerkt en verankerd in de herziening van het provinciale compensatiebeleid. Zie ook antwoord 3.

5. *Kunt u zo nauwkeurig mogelijk inzicht geven waar er sprake is van opgeofferde natuur en waar er sprake is van natuurcompensatie in Zuid-Holland (als het mogelijk is in aantallen ha)?*

Antwoord

In ons antwoord op schriftelijke vragen van GROENLINKS over groencompensatie (nr. 2253) van 11 maart 2009 hebben wij ook een dergelijk overzicht gepresenteerd. Dit overzicht is voor de beantwoording van deze vraag geactualiseerd en bijgevoegd (bijlage 1).

In dit overzicht zijn alle compensatieplichtige plannen of projecten opgenomen waarover sedert 2003 besluitvorming heeft plaatsgevonden. Bij elk plan of project is vermeld hoe de daaruit voortvloeiende compensatieopgave is of zal worden ingevuld (door fysieke compensatie, door kwaliteitsverbetering of door financiële compensatie), welke oppervlakten daarmee gemoeid zijn, waar de betreffende compensatiegebieden liggen en wat de stand van zaken is (compensatieplan of -overeenkomst, compensatieproject uitgevoerd, in uitvoering of in voorbereiding). Voor de volledigheid zijn aan dit overzicht ook de compensatieplichtige plannen of projecten toegevoegd waarover al vóór 2003 besloten is, maar waarvan de compensatie nog niet of niet helemaal is gerealiseerd. In totaal gaat het om 29 projecten.

Verder zijn er nog tenminste 12 plannen of projecten in voorbereiding die waarschijnlijk of zeker compensatieplichtig zullen zijn. De besluitvormingsprocedures voor deze plannen of projecten zijn echter nog niet afgerond en de definitieve locatie- of tracé-keuzen alsmede de daarmee samenhangende compensatieopgaven meestal nog niet bepaald.

6. *Kunt u aangeven waar toch weer gebouwd is/wordt in natuurcompensatiegebieden en waar in dit geval weer natuurcompensatie elders plaatsvindt?*

Antwoord

Er zijn, voor zover ons bekend, geen compensatiegebieden die opnieuw door (ruimtelijke) ingrepen zijn aangetast of verloren gegaan. Er bestaan echter wel concrete plannen voor de aanleg van een opstel terrein voor de RijnGouweLijn in een deel van de Elfenbaan bij Zoeterwoude. De Elfenbaan is destijds verworven en ingericht als compensatie voor de aanleg van de N11. Dit verlies zal opnieuw moeten worden gecompenseerd. Daarover zijn met de betrokken partijen inmiddels afspraken gemaakt.

Den Haag, 18 mei 2010

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
secretaris,

voorzitter,

M.H.J. van Wieringen-Wagenaar

J. Franssen

Bijlage 1. Overzicht groencompensatieprojecten in Zuid-Holland

Nr.	Plan of project ("ingreep") met compensatieverplichting	Stand van zaken ingreep	Gemeente(n)	Ingreepgebied	Compensatieopgave incl. evt. kwaliteitsstoeslag			Stand van zaken uitvoering compensatieproject				Compensatiegebied(en); evt. overige opmerkingen
					fysiek	kwalitatief	financieel	Compensatieplan of -overeenkomst	uitgevoerd	in uitvoering ⁱ	In voorbereiding	
1	Zandwinning Broekvelden-Vettenbroek	Uitgevoerd	Reeuwijk	Broekvelden-Vettenbroek		7.5 ha		Ja	7.5 ha			Oeverzone Broekvelden-Vettenbroek
2	Aanleg fietspad 10	Uitgevoerd	Den Haag	Meijendel	0.4 ha	6.8 ha		Ja	7.2 ha			Meijendel; ingreep in Natura 2000-gebied
3	Aanleg Betuwelijn	Uitgevoerd	HIAmbacht, Graafstroom, Papendrecht, Sliedrecht, Hardinxveld-Giessendam, Giessenlanden, Gorinchem	Alblasserbos, verspreidliggende natuur- en landschapselementen in/langs tracé			X	Ja			X	Financiële compensatie, zal worden gerealiseerd door bijdrage aan project Sophia-polder (start uitvoering 2010).
4a	Aanleg HSL-zuid, ⁱⁱ Verbreding A4-noord (1 ^e fase)	Uitgevoerd	Kaag en Braassem	Polderpark Cronesteijn, Bospolder, Munnikenpolder	6.5 ha	4.0 ha		Ja		6.5 ha		Bos- en Munnikenpolder, Ghoybos; uitvoering compensatieopgave voor aantasting Polderpark Cronesteijn (4.2 ha) is overgedragen aan projectorganisatie A4-noord.

4b	Aanleg HSL-zuid, Verbreding A4-noord (1 ^e fase)	Uitgevoerd	Kaag en Braassem, Leiderdorp, Rijnwoude	Ade, polder Achthoven, polder Groenendijk	94.5 ha			Ja	30.2 ha (a)	59.8 ha (b)		(a) Elsbroekerpolder, polder Groenendijk, (b) Bos- en Doeshofpolder, Buurterpolder
5a	Aanleg HSL-zuid	Uitgevoerd	Zwijndrecht	Devel- en Develoovers, Develbos, polder Hooge Nesse	17.3 ha			Ja		18.7 ha		Bufferzone Oost-IJsselmonde; compensatiegebieden worden ingericht i.h.k.v. landinrichting IJsselmonde.
5b	Aanleg HSL-zuid	Uitgevoerd	Dordrecht	Dordtse Biesbosch	7.1 ha			Ja			X	Compensatieopgave is gekapitaliseerd en zal worden gerealiseerd door bijdrage aan project Sophiapolder (start uitvoering 2010).
6	Aanleg fietspad 273	Uitgevoerd	Vlist	Polder Groot-Keulevaart, Dovegat/Zijdegat	10.0 ha			Ja		10.0 ha		Hoonaard
7	Aanleg Noordelijke Randweg Haagse Regio (NORAH)	Uitgevoerd	Den Haag, Wassenaar	Duivenvoordse en Veenzijdse Polder, Landgoederen Duindigt en Beukenhorst, Oostduinen, Hubertusduin	14.9 ha			Ja	X		(X)	Compensatieopgave is gekapitaliseerd en deels gerealiseerd door bijdragen aan projecten Duivenvoorde-corridor en Hertenkamp, resterende compensatiemiddelen zijn nog niet toebedeeld.

8	Infiltratiebesluit Bodembescherming (IB-Convenant) ⁱⁱⁱ	Uitgevoerd	Den Haag, Wassenaar, Katwijk	Meijendel, Berkheide	nvt			Ja	X	X	X	Compensatieopgave is ingevuld door financiële bijdrage aan project Hertenkamp (voor omgerekend 12.0 ha), door uitvoering projecten landgoed Blankenburg (1.7 ha) en bollengebied Pompstation Noordwijkerhout (2.0 ha) en door kwaliteitsverbeterende maatregelen in Meijendel en Berkheide.
9	Uitbreiding Campina	Uitgevoerd	Binnenmaas	Oeverzone Binnenbedijkte Maas	3.0 ha			Ja	3.0 ha			Polder Het Nieuweland, polder De Mijl
10	Aanleg N470, Woningbouw (Keijzershof)	Uitgevoerd, In uitvoering	Pijnacker-Nootdorp	Zuidpolder van Delfgauw, Oude Polder van Pijnacker	26.0 ha			Ja	26.0 ha			Zuidpolder van Delfgauw
11	Dijkversterking Langerak ^{iv}	Uitgevoerd	Liesveld	Lek-uiterwaarden		8.3 ha		Ja	4.7 ha			Lek-uiterwaarden; restantopgave van 3.6 ha is gerealiseerd ihkv. de dijkversterking Zederik
12	Dijkversterking Zederik	In uitvoering	Zederik	Lek-uiterwaarden		12.3 ha		Ja	19.4 ha			Lek-uiterwaarden; zie ook project 11, per saldo 3.5 ha overcompensatie; compensatie deels gerealiseerd in combinatie met Ruimte voor de Rivierproject Lexmond-west.

13	Dijkversterking Nederlek	In uitvoering	Nederlek	Lek-uiterwaarden		0.2 ha		Ja			X	Compensatieopgave wordt gerealiseerd ihkv. de dijkversterking Bergambacht-Schoonhoven
14	Dijkversterking Bergambacht-Schoonhoven	In voorbereiding	Bergambacht, Schoonhoven	Lek-uiterwaarden		2.8 ha		Ja			X	Lek-uiterwaarden; zie ook project 13, per saldo 0.4 ha overcompensatie.
15	Peilverlaging Blauwe Polder en Drooggemaakte Veender- en Lijkerpolder	Uitgevoerd	Kaag en Braassem	Blauwe Polder, Drooggemaakte Veender- en Lijkerpolder			X					Financiële compensatie, compensatiemiddelen nog niet toebedeeld.
16	Aanleg N207, Zuidelijke Randweg Gouda	In voorbereiding	Gouda, Vlist	Veerstalblokboezem, Polder Veerstalblok	9.0 ha			Ja		5.0 ha		Polder Het Beijersche (omg. Elserkade); compensatiegebied voor resterende 4.0 ha (weidevogelcompensatie) nog niet bekend.
17	Aanleg en gebruik Tweede Maasvlakte	In uitvoering	Rotterdam en niet gemeentelijk ingedeeld	Voordelta, Duinen van Voorne en Goeree	35.0 ha	24550 ha		Ja	24550 ha (c), 35.0 ha (d)			(c) bodembeschermingsgebied Voordelta, (d) nieuw duingebied voor Delflandse kust; ingreep in Natura 2000-gebied; bodembeschermingsgebied (10% kwaliteitsverbetering) is vastgelegd in Beheerplan Voordelta.
18	Kustversterking Flaauwe Werk	Uitgevoerd	Goedereede	Salamanderroute	1.1 ha			Ja	1.1 ha			Polder Nieuwenoord
19	Aanleg overslagterminal Alphen a/d Rijn (OTA) en verlegging N207	In uitvoering	Alphen a/d Rijn	Elfenbaan	8.4 ha			Ja			X	Polder Steekt; bestemmingsplan is vastgesteld en inrichtingsplan

												is gereed.
20	Aanleg Westergouwe	In voorbereiding	Gouda	Zuidplaspolder	30.0 ha			Ja		10.0 ha (e)	X (f)	(e) Oudeland van Strijen, (f) Groen-blauwe Zone Westergouwe
21	Aanleg golfbaan Liemeer	Uitgevoerd	Nieuwkoop	Bovenland Schilkerpolder en Korteraarsche Hoek			X					Financiële compensatie, compensatiemiddelen zijn nog niet toebedeeld.
22	Aanleg Transportcentrum Schelluinen-west	In voorbereiding	Giessenlanden	Polder Giessen-Nieuwkerk	1.8 ha			Ja			X	Polder Giessen-Nieuwkerk, Polder Oud-Alblas, Polder Nieuw-Lekkerland
23	Aanleg Verlengde Veilingroute en Zuidelijke Randweg Naaldwijk	In voorbereiding	Westland	Vlietpolder (omg. Oostwatering)	Niet exact bepaald			Ja			X	Compensatie wordt meegenomen bij realisatie van nieuwe natuurzone met waterberging tussen Verlengde Veilingroute en Oostwatering
24	Uitbreiding zandwinning Valkenburgse Meer	In voorbereiding	Katwijk	Valkenburgse Meer		5.0 ha		Ja			X	Oeverzone Valkenburgse Meer
25	Uitbreiding glastuinbouwgebied Kloosterschuur-Trappenberg	In voorbereiding	Teijlingen, Katwijk	Polder Elsgeest	7.0 ha			Ja			X	Polder Elsgeest
26	Aanleg jachthaven Oude Tonge	In voorbereiding	Oostflakkee	Grasgors havenkaal Oude Tonge	2.5 ha			In voorbereiding			X	Nieuwe eilanden Krammerse Slikken-oost
27	Herinrichting en uitbreiding bedrijventerrein Avelingen	In voorbereiding	Gorinchem	Avelingen		3.5 ha		Ja			X	Oeverlanden en platen Boven-Merwede (omg. brug A27)

28	Aanleg fietspad 249 (Arkel-Leerdam)	In voorbereiding	Gorinchem, Leerdam	Gecombineerde Polders Nieuwland en Leerbroek	5.8 ha			Ja		X		Gecombineerde Polders Nieuwland en Leerbroek (omg. Achterdijk)
29	Aanleg trailerhelling Hardinxveld-Giessendam	In voorbereiding	Hardinxveld- Giessendam	Oeverlanden Hardinxveld- Giessendam		1.0 ha					X	Oeverlanden Hardinxveld- Giessendam

ⁱ De compensatieprojecten waarvoor de gronden al wél zijn verworven maar nog niet zijn ingericht zijn aangemerkt als 'in uitvoering'.

ⁱⁱ De restantopgave voor de HSL-zuid totaal (4a-b, 5a-b-c) is 2.9 ha, deze is gekapitaliseerd en de betreffende middelen zullen elders worden ingezet.

ⁱⁱⁱ Het Infiltratiebesluit Bodembescherming is een niet-kwantificeerbare ingreep in de duingebieden Meijendel en Berkheide.

^{iv} De compensatieopgaven bij dijkversterkingen en andere ingrepen in buitendijkse gebieden zijn aangemerkt als 'kwaliteitsverbetering' omdat de buitendijkse gebieden langs de grote rivieren vrijwel geheel tot de EHS behoren en compensatie voor het verlies aan buitendijkse natuurwaarden alleen mogelijk is door het uitvoeren van inrichtingsmaatregelen in de minder winder waardevolle delen van de uiterwaarden en gorzen.